

Den omnipotente helsetenesta – Kor langt strekkjer ansvaret seg for pasientar som tenkte at dei ikkje trengde hjelp?

Geir Sverre Braut

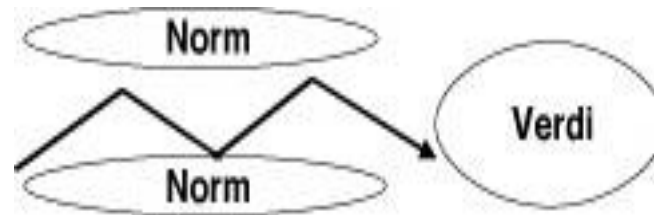
Helse Stavanger HF/Høgskulen på Vestlandet

Bergen, 14. mars 2018

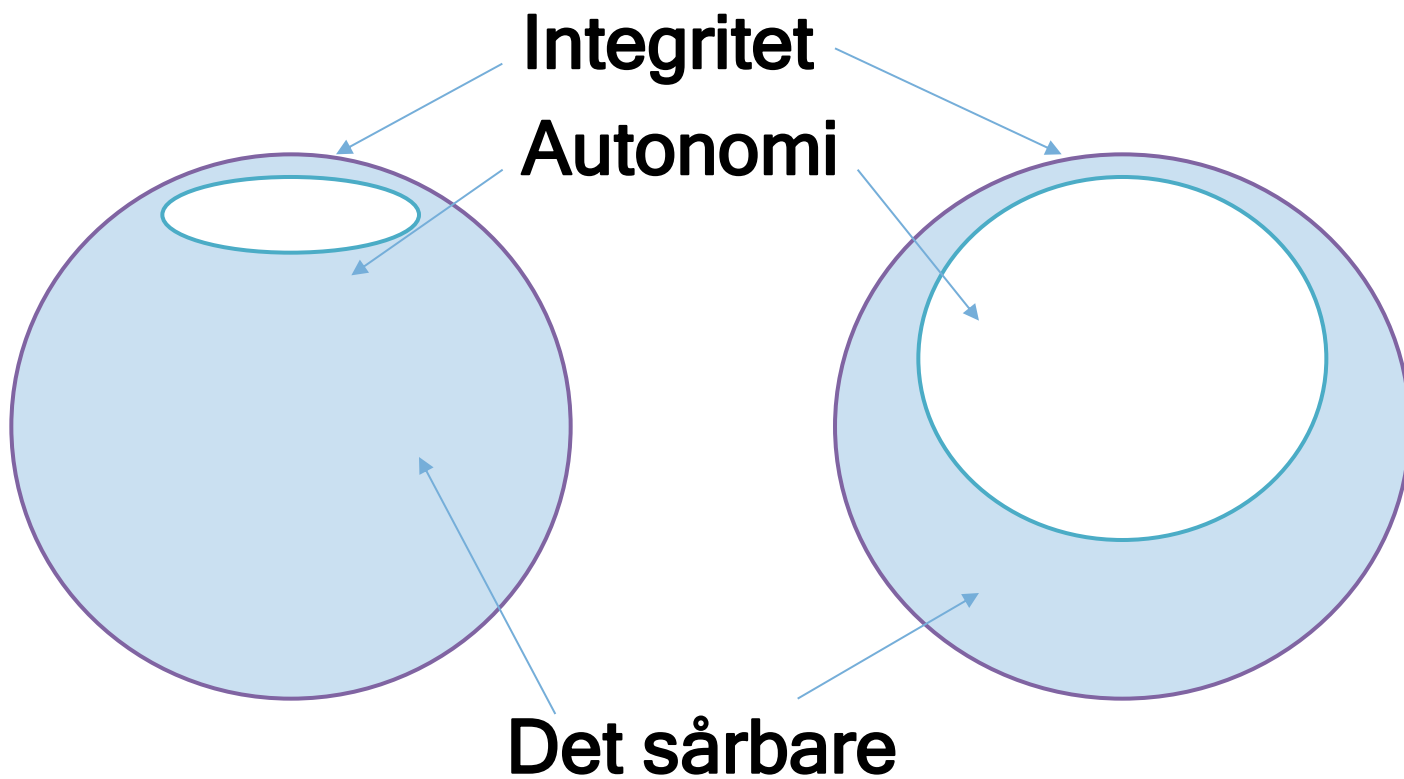
Verdigrunnlaget for helsetenesta

- Ein samla gjennomgang (St. meld. nr. 26 (1999-2000)), og deretter visse nyanseringar i dei årlege statsbudsjetta

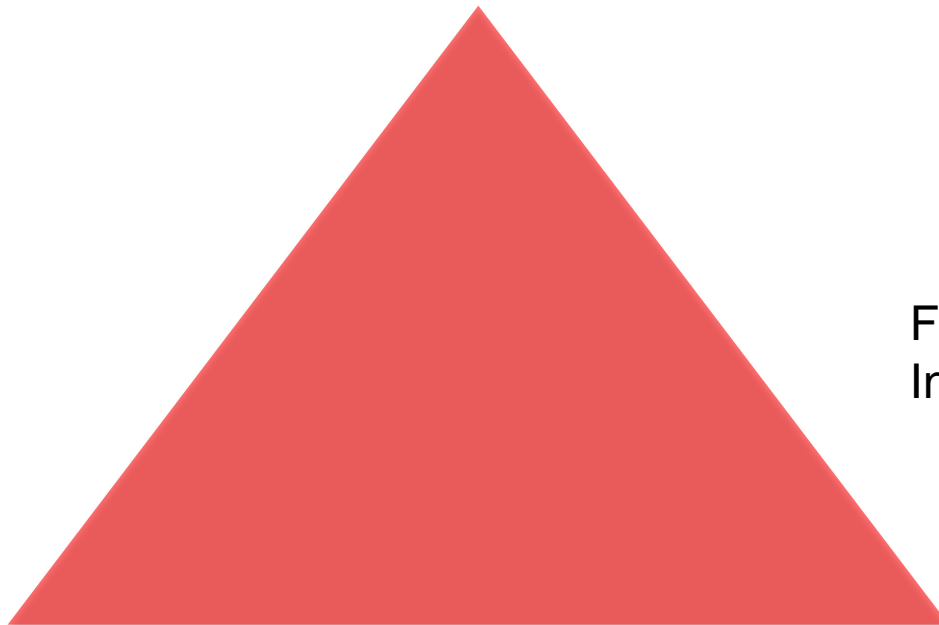
- Dette ser ut til å vera rimeleg trygt for tida:
 - **Menneskeverdet er ukrenkeleg** (gjenteke i Meld. St. 34 (2015-2016))
 - **Fagleg forsvarlege tenester**
 - Likeverdig fordeling av tenestene
 - **Tenestene må vera opne for innsyn og føreseielege**

Det ukrenkelege menneskeverdet

Respekt, omsorg, ansvar

Respekt

Fritt herma etter
Inge Lønning

Ansvar

Omsorg

Santykke er sentralt

Pasient- og brukerrettighetsloven

- Helsehjelp kan bare gis med pasientens samtykke, med mindre det foreligger lovhjemmel eller annet gyldig rettsgrunnlag for å gi helsehjelp uten samtykke. For at samtykket skal være gyldig, må pasienten ha fått nødvendig informasjon om sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen. (§ 4-1)
- Pasienten kan trekke sitt samtykke tilbake. Trekker pasienten samtykket tilbake, skal den som yter helsehjelp gi nødvendig informasjon om betydningen av at helsehjelpen ikke gis. (§ 4-1)
- Samtykke kan gis uttrykkelig eller stilltiende. Stilltiende samtykke anses å foreligge dersom det ut fra pasientens handlemåte og omstendighetene for øvrig er sannsynlig at hun eller han godtar helsehjelpen. (§ 4-2)

Mangel på samtykkeevne

- Dersom en pasient over 18 år ikke har samtykkekompetanse etter § 4-3 annet ledd, kan den som yter helsehjelp, ta avgjørelse om helsehjelp som er av lite inngripende karakter med hensyn til omfang og varighet.
- Helsehjelp som innebærer et alvorlig inngrep for pasienten, kan gis dersom det anses å være i pasientens interesse, og det er sannsynlig at pasienten ville ha gitt tillatelse til slik hjelp. Der det er mulig skal det innhentes informasjon fra pasientens nærmeste pårørende om hva pasienten ville ha ønsket. Slik helsehjelp kan besluttes av den som er ansvarlig for helsehjelpen, etter samråd med annet kvalifisert helsepersonell. Det skal fremgå av journalen hva pasientens nærmeste pårørende har opplyst, og hva annet kvalifisert helsepersonell har hatt av oppfatninger.
- Helsehjelp etter første og annet ledd kan ikke gis dersom pasienten motsetter seg dette, med mindre annet følger av særlige lovbestemmelser. (§ 4-6)

Rett til informasjon

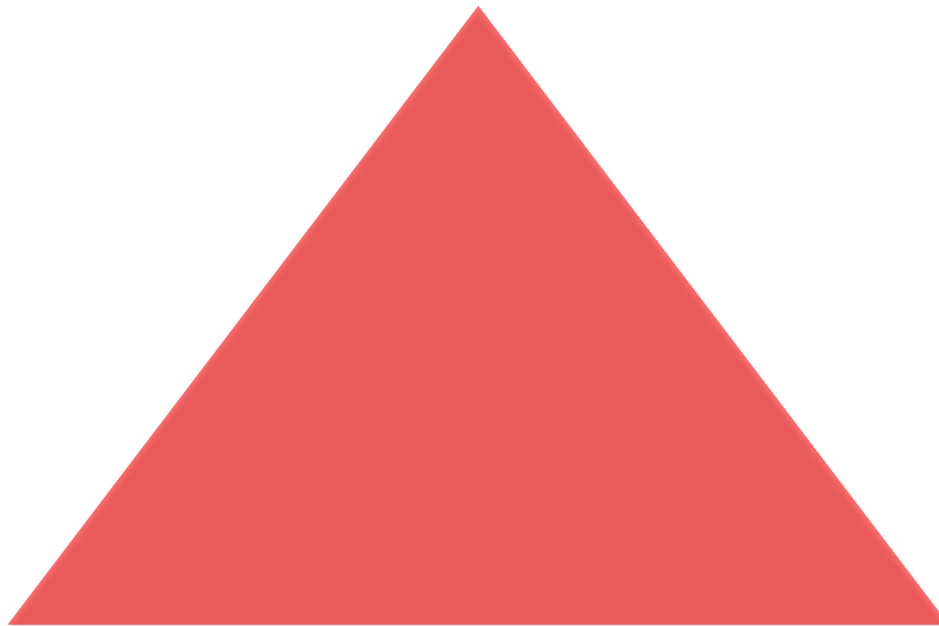
- Utdrag frå pbrl § 3-2
- Pasienten skal ha den informasjon som er nødvendig for å få innsikt i sin helsetilstand og innholdet i helsehjelpen. Pasienten skal også informeres om mulige risikoer og bivirkninger.
- Informasjon skal ikke gis mot pasientens uttrykte vilje, med mindre det er nødvendig for å forebygge skadevirkninger av helsehjelpen, eller det er bestemt i eller i medhold av lov.
- Informasjon kan unnlates dersom det er påtrengende nødvendig for å hindre fare for liv eller alvorlig helseskade for pasienten selv. Informasjon kan også unnlates dersom det er klart utilrådelig av hensyn til personer som står pasienten nær, å gi slik informasjon.

Rett til medverknad

- Utdrag frå pbrl § 3-1
- Pasient eller bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. Pasient eller bruker har blant annet rett til å medvirke ved valg mellom tilgjengelige og forsvarlige tjenesteformer og undersøkelses- og behandlingsmetoder. Medvirkningens form skal tilpasses den enkeltes evne til å gi og motta informasjon.
- Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med pasient eller bruker.
- Dersom pasienten ikke har samtykkekompetanse, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasienten.
- Ønsker pasient eller bruker at andre personer skal være til stede når helse- og omsorgstjenester gis, skal dette som hovedregel imøtekommes.

Respekt, omsorg, ansvar blir.....

Samtykke

Medverknad

Informasjon

Viktig ved vurdering av tvang

- Lita sjekklister:
 - Kriteria i lovgrunnlaget oppfylt?
 - Frivillig medverknad prøvd?
 - Fagleg forsvarleg tiltak?
 - Rimeleg forhold mellom tiltak og pårekna verknad?
 - Kompenserande tiltak etablerte?
 - Prosessuelle rettar sikra ? (Obs særleg klagerett)
- Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK)
 - Artikkel 3: Forbod mot nedverdige og umenneskeleg behandling (og tortur!)
 - Artikkel 8: Rett til privatliv

To sikringsventilar

- Helsepersonelloven § 7
 - Helsepersonell skal straks gi den helsehjelp de evner når det må antas at hjelpen er påtrengende nødvendig. Med de begrensninger som følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 4-9, skal nødvendig helsehjelp gis selv om pasienten ikke er i stand til å samtykke, og selv om pasienten motsetter seg helsehjelpen.
 - Ved tvil om helsehjelpen er påtrengende nødvendig, skal helsepersonell foreta nødvendige undersøkelser.
- Straffeloven § 287
 - Med bot eller fengsel inntil 6 måneder straffes den som unnlater
 - a) etter evne å hjelpe en person som er i åpenbar fare for å miste livet eller bli påført betydelig skade på kropp eller helse, eller [...]